

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської філології та світової літератури
імені професора Олега Мішукова**

**ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕРІАЛІВ ЗМІ В НАВЧАННІ
АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У
ПРОФІЛЬНИХ КЛАСАХ ЗСО**

Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувачка 2 курсу 08-251М групи
Спеціальності 014 Середня освіта
Спеціалізація 014.02 Середня освіта
(Мова і література англійська)
Освітньо-професійної програми
Середня освіта (Мова і література(англійська))
форма навчання денна
Шотько Єлизавета Єгорівна

Керівник: Просяннікова Я. М., кандидатка
філологічних наук, доцентка
Рецензент: Кострубіна О.В., вчителька
англійської мови Херсонського академічного
ліцею імені О.В. Мішукова Херсонської міської
ради при ХДУ, вчителька вищої категорії,
кандидатка педагогічних наук, доцента

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти вивчення англійськомовних фразеологічних одиниць.....	7
Визначення понять «фразеологічна одиниця» та «фразеологізм»	7
Роль фразеологічних одиниць у мові та мовленні	14
Методика навчання фразеологічних одиниць у профільних класах	20
РОЗДІЛ 2. Практичний аспект використання матеріалів ЗМІ при навчанні англійськомовних фразеологічних одиниць	24
Роль ЗМІ у сучасному освітньому процесі та переваги використання їх матеріалів для навчання фразеологічних одиниць.....	24
Критерії відбору матеріалів ЗМІ для конкретних навчальних цілей та методичні рекомендації щодо їх використання на уроках англійської мови	31
ВИСНОВКИ	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	36
ДОДАТКИ	
Додаток А	43

ВСТУП

Мова кожної країни збагачується з кожним днем. Вона доповнюється новими одиницями, запозиченнями та інтегрується з іншими науками, але попри все, однією з найважливіших складових мови залишається фразова єдність.

Сьогодні неможливо уявити систему мовознавства без урахування фразеології. Це пов'язано з тим, що ми використовуємо ці одиниці мови не лише для опису світу, але й для його пояснення. Все більше нових публікацій характеризують фразеологічні одиниці (далі – ФО) з точки зору семантики та опису. Граматичні особливості визначаються через порівняння з фразеологічними одиницями інших мов.

Фразеологізми є засобами відображення світу та вираження історичних і міфологічних подій, релігійних та етичних уявлень окремих народів різних часів і поколінь. Людський фактор відіграє важливу роль у створенні фразеологізмів, оскільки багато фразеологізмів пов'язані з людиною та різними сферами її діяльності. На відміну від інших мовних одиниць, фразеологізми покликані передавати оцінне ставлення до різних явищ світу, а не фіксувати досвід їх пізнання, тим самим роблячи нашу мову більш виразною і барвистою.

Засоби масової інформації (далі – ЗМІ), чи то вітчизняні, чи іноземні, відіграють значущу роль у сучасному суспільстві, надаючи доступ до актуальної інформації про події навколо нас. Важливо відзначити, що з поширенням цифрових технологій, саме електронні ЗМІ стали найбільш доступними та популярними серед громадян завдяки легкому доступу та обсягу інформації, що ними надається. Ця ситуація створює підґрунтя для дослідження лінгвістичних аспектів цих видань.

Використання фразеологізмів у сучасних ЗМІ є необхідною складовою сучасного інформаційного простору. Використання таких

мовних конструкцій, які мають емоційне забарвлення та метафоричний характер, додає інформаційним матеріалам образності та виразності. Такий підхід привертає увагу читачів та глядачів до цих мовних виразів.

Великий внесок у дослідження фразеології зробили як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Серед видатних вітчизняних дослідників цієї теми варто відзначити М. Ф. Алефіренка, Л. А. Булаховського, Ю. А. Зацного, Р. П. Зорівчак, О. О. Потєбню, А. М. Приходько та І. І. Срезневського.

До числа зарубіжних дослідників фразеології належать Ш. Баллі, Й. Бар-Хіллер, І. А. Бодуен де Куртене, В. В. Виноградов, О. Єсперсен, Дж. Катц, А. П. Коуї, О. В. Кунін, Ю. А. Найда, В. Флейшер та Ф. Ф. Фортунатов.

Проте, проблема визначення природи поняття «фразеологізм», його класифікації, вивчення лексико-семантичних та функціональних особливостей і наразі залишається актуальними.

Актуальність теми дослідження зумовлена нагальною вимогою сучасності з огляду на геополітичні зміни статусу України до високого рівня володіння англійською мовою учнями профільних класів. Вільне використання в діалогічному чи монологічному мовленні фразеологічних одиниць свідчить про вільне володіння іноземною мовою як такою, оскільки такі одиниці характеризуються специфічними семантичними та структурними особливостями. Використання матеріалів ЗМІ є ефективним інструментом для полегшення розуміння та засвоєння фразеологічного фонду англійської мови в контексті реальних ситуацій.

Мета дослідження полягає у вивченні та аналізі можливостей застосування матеріалів ЗМІ в процесі навчання англійськомовних фразеологічних одиниць у профільних класах закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО).

Досягненню мети сприяє вирішення таких **завдань**:

- дослідити теоретичні аспекти вивчення фразеологічних одиниць в англійській та українській мовах;

- визначити місце і роль фразеологічних одиниць у навчанні англійської мови у профільних класах ЗЗСО;

- проаналізувати потенціальні можливості використання матеріалів ЗМІ, а також окреслити переваги та недоліки їх використання, під час навчання англійськомовних фразеологічних одиниць;

- розробити рекомендації щодо ефективного використання матеріалів ЗМІ в навчанні англійськомовних фразеологічних одиниць у профільних класах загальної середньої освіти.

Об'єкт дослідження полягає у вивченні особливостей навчання англійськомовних фразеологічних одиниць у профільних класах ЗЗСО.

Предметом дослідження є вивчення ефективності застосування матеріалів ЗМІ в освітньому процесі для успішного засвоєння фразеологічних одиниць.

У ході виконання роботи застосовано наступні **методи дослідження**: теоретичний аналіз (опрацювання наукових джерел з обраної теми); робота зі словниками та виданнями ЗМІ; критичний аналіз (аналіз загальних класифікацій ФО); системний аналіз (підбір матеріалу та подальше його вивчення, систематизація та узагальнення).

Практичне значення одержаних результатів та розроблені рекомендації щодо ефективного використання матеріалів ЗМІ в навчанні фразеологічних одиниць можуть бути корисними для вчителів англійської мови у профільних класах та сприяти покращенню якості освітнього процесу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана у рідній науковій темі кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова факультету української й іноземної філології та журналістики «Вплив лінгвальних та екстралінгвальних чинників на формування фахівця з іноземних мов у сучасному мультикультурному просторі»

Апробація отриманих результатів дослідження була здійснена шляхом оприлюднення статті «Застосування матеріалів ЗМІ в навчанні англійськомовних фразеологічних одиниць у профільних класах в ЗЗСО» в альманасі «Магістерські студії» (2023 р.), під час передзахисту на засіданні кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова, а також під час участі у II Усеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених та аспірантів «Лінгвістичні обрії XXI сторіччя» (1-2 червня 2023, Херсон – Івано-Франківськ), III Міжнародній науково-практичній конференції «Лінгвістичні обрії XXI сторіччя» (28-29 листопада 2023 року, Івано-Франківськ).

РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти вивчення англійськомовних фразеологічних одиниць

1.1. Визначення понять «фразеологічна одиниця» та «фразеологізм»

В останні десятиліття, напевно, жодна галузь лінгвістичної науки не отримала більшої уваги з боку мовознавців, ніж фразеологія, яка в 1950-х роках ще вважалася «прихованим» аспектом науки, але сьогодні можна стверджувати, що фразеологія займає гідне місце як самостійний розділ мовознавства.

Основи досліджень із фразеології ґрунтуються на працях видатних учених таких як В. Гумбольта, О. О. Потебні, Ф. де Сосюра та інших. Термін «фразеологія» уведений дослідником Шарлем Баллі у значенні розділу стилістики, що вивчає пов'язані поєднання. Науковця вважають родоначальником світової фразеології, оскільки він перший описав фразеологію, як частину стилістики у своїй книзі й розділив вільні сполучення та фразеологізми [7].

Майже всі національні мови, у тому числі нашої країни та багато мов Західної Європи були предметом дослідження фразеології. Значний внесок у розбудову фразеології як окремого розділу мовознавства зробили Л. А. Булаховський, П. Й. Горецький, Л. С. Паламарчук, Г. М. Удовиченко, О.С. Юрченко та інші.

Важливо зазначити, що думка стосовно того, що всі питання, які стосуються природи фразеології та її семантики, вичерпані й остаточно вирішені, є хибною. Наприклад, наразі спостерігаються певні протиріччя стосовно предмету фразеології. Тому вивчення фразеології спирається не лише на окремі аспекти, але й на уточнення поняття змісту фразеологічної одиниці, характеристику її найважливіших диференційних ознак, тобто ознак, які дають змогу називати «фразеологізм» фразеологізмом. Відсутність чітких критеріїв для визначення характеру фразеологізму негативно позначається на укладанні фразеологічних словників.

Розходження думок науковців стосовно місця фразеології у мовознавстві є звичайним явищем, і це свідчить про різні підходи до вивчення цієї галузі мови.

М. М. Шанський об'єднує фразеологію з лексикою і розглядає її як частину лексико-фразеологічної системи. Він підкреслює важливість вивчення фразеології у контексті загального словникового складу мови.

В. П. Жуков вважає, що фразеологія перебуває на проміжному рівні між лексикою і граматиною. Його точка зору полягає у тому, що фразеологічні одиниці мають специфічні граматичні та семантичні особливості, які відрізняють їх від окремих слів.

Н. Д. Бабич розглядає фразеологію у широкому і вузькому розумінні. За першим, фразеологія пов'язана з вивченням мови художньої літератури та фольклору, оскільки в цих жанрах зустрічаються численні фразеологізми. У другому розумінні, фразеологія пов'язана з вивченням стійких словосполучень і потребою у тлумаченні їх значень.

Отже, різні науковці мають власні підходи до вивчення фразеології, і ця галузь мовознавства може бути досліджена як частина лексико-фразеологічної системи, на проміжному рівні між лексикою і граматиною або в контексті вивчення різних мовних жанрів і стійких виразів. З цих міркувань можна розділити всі загальноживані словосполучення на два типи: невідтворювані і відтворювані [30].

Перший тип – це словосполучення і речення, які ми легко конструємо в процесі мовлення, виходячи з нашого конкретного сприйняття та розуміння. Ці словосполучення не зберігаються у готовому вигляді.

Другий тип складається з виразів (словосполучень і речень), які засвоюються у нашій пам'яті як готові мовні одиниці. Такі фрази не потрібно щоразу конструювати наново. Ми просто відтворюємо їх у фіксованому вигляді в нашій мові. Відтворюваність є властивістю не лише стійких словосполучень, а й цілих речень (прислів'їв, афоризмів та

приказок), саме тому існує розбіжність у поглядах лінгвістів на предмет та обсяг фразеології.

У лінгвістиці існує понад 20 визначень фразеологічної одиниці, жодне з яких не отримало загального визнання. Деякі мовознавці обгрунтовано вважають, що визначення фразеологічної одиниці так само складне, як і визначення слова. Ця складність полягає, головним чином, у труднощах встановлення спільних ознак, які можна віднести як до слів, так і до фраз.

Особливе місце в лінгвістиці посідає семантична класифікація В. В. Виноградова, яка була розроблена на основі теорії синтаксису О. О. Шахматова та з урахуванням наукового доробку швейцарського стиліста Ш. Баллі, і яка, заклала підвалини фразеології як лінгвістики. Термін «фразеологічна одиниця», введений В. В. Виноградим, використовувався також для позначення складних слів, які відтворюються за традицією, а не утворюються під час мовлення. Таким чином, на думку науковця, відтворюваність є основною ознакою фразеологізму [10, с. 9].

Б. О. Ларін під фразеологізмом розумів стійке сполучення слів, що характеризується втратою первісного реалістичного та утворенням метафоричного значення. О. М. Бабкін зазначав, що «фразеологізм – це одиниця мови, що характеризується цілісністю, яка виникає в результаті ослаблення лексичного значення слів, що входять до його складу».

С. Г. Гаврін підкреслює, що фразеологізм є загальноживаною мовною одиницею, що є відтворюваною, цілісною за своїм значенням і складається з двох або більше повнозначних слів» [14, с. 54]. За М. М. Шанським «фразеологізм – це відтворювана готова мовна одиниця, що складається з двох або більше виразних словесних частин й до того ж є фіксованою» [14]. В. П. Жуков визначає фразеологізм як «повне значення (або в окремих випадках, частково повне значення) і стійку, індивідуально оформлену, відтворювану одиницю мови, яка може поєднуватися з іншими словами» [11].

Л. І. Ройзензон назвав фразеологізми стійкими словесними комплексами (далі – СКК), що існують у мові як готові одиниці, які є матеріалом, з якого будується мовлення: вже одна ця ознака становить основу СКК мови, об'єднує всі без винятку одиниці, що містяться у фонді СКК мови.

Деяку іншу характеристику одиниць фразеологічного складу мови подає В. М. Мокієнко. Він пише: «Фразеологічні одиниці визначаються трьома ознаками, спільними для стійких сполук: відокремленою формою, відносною стійкістю (відтворюваністю готової форми) і експресивністю» [12, с. 2]. Виділяючи ці ознаки як основні характеристики фразеології, науковець стверджує, що перші дві характерні саме мові, а остання – мовленню, й аналізуючи взаємодію кожної з цих ознак, можна виявити суперечливий характер фразеологічних сполучень і обмежити сферу застосування фразеології.

Роботи А. І. Альохіної та Г. С. Гринь показують, що антонімічні зв'язки фразеології є менше наявними, ніж синонімічні. Більшість фразеологізмів-антонімів є однозначними. Прикладом такого зв'язку можуть бути пара ідіом *to spill the beans* та *to button up your lip* із відповідниками в українській мові – розказати усім секрет та зберегти таємницю відповідно [17, с. 30].

Деякі фразеологізми можуть мати багатозначність та можуть мати антонім для одного чи більше своїх значень. Наприклад, фразеологізм *to sit on one's hands* для одного із своїх значень – *зустрічати скупими оплесками* – має два антоніми – *to get a big (good) hand* та *to bring down the*

Розвиток фразеології – постійне явище, оскільки запас фразеологічних одиниць поповнюється протягом усього існування мови. А. В. Вернер виокремив основні джерела поповнення фразеологічного фонду:

- 1) суспільне життя, традиції, звичаї носіїв мови;
- 2) релігійні явища, міфологія та фольклор;
- 3) література;
- 4) інтернаціональні фразеологізми, зрозумілі іншим мовним спільнотам [11, с. 97].

Інші науковці виокремлюють й інші джерела виникнення фразеологізмів, такі як перетворення вільних словосполучень у фразеологізми та запозичення [37, с. 243].

М. Я. Плющ виділяє такі джерела:

- 1) приказки, прислів'я, вислови усно-побутового мовлення народу: *про вовка промовка, п'ятами накивати, cash cow, eat like a horse*;
- 2) виробничо-побутове життя: *латати дірки, тріщить по всіх швах*,
- 3) висловлення видатних та відомих людей: *у ріднім краї навіть дим солодкий та коханий (Леся Україна), turn a blind eyes (Horatio Nelson), to*
- 4) дотепне народне мовлення: *не до солі, the proof is in the pudding*;
- 5) антична література: *сади Семіраміди, the apple of discord*;
- 6) біблійні та євангельські вислови: *Содом і Гомора, to bear one's cross*

Підсумувавши все вище викладене, можна дійти висновку, що фразеологія, як наука ще не до кінця досліджена галузь та має декілька підходів до визначення її ролі – вузьке та широке. Найбільш актуальне та підтримуване – широкий підхід до визначення. За ним, фразеологія – це розділ мовознавства, що вивчає фразеологічний склад певної мови; сукупність фразеологізмів певної мови. Варто зазначити, що фразеологізми, як частина лексики будь-якої мови теж поняття не досліджене до кінця та однієї думки щодо їх місця у мовознавчій науці немає. Дослідивши, ми визначили, що основними ознаками фразеологізмів варто виокремити такі: різна оформленість, семантична

нерозкладність, метафоричність, відтворюваність та низький рівень варіативності. Для фразеологізмів притаманні поняття синонімії та антонімії, що характеризує зв'язок ФО між собою. Опрацювавши праці дослідників фразеологізмів можна підсумувати, що основні джерела поповнення фразеології – це прислів'я та приказки, вислови із побутового життя певного народу, вислови відомих людей, дотепне народне мовлення, антична література й біблійні та євангельські тексти.

Фразеологічні одиниці – це самостійні мовні одиниці, що характеризуються відповідними дискримінаційними ознаками. До таких ознак належать:

- 1) фразеологічне значення;
- 2) складові елементи;
- 3) граматичні категорії [10, с. 8].

Ми також можемо розглядати словосполучення як самостійні мовні одиниці, які відрізняються від слів, словосполучень і речень, водночас маючи з ними багато спільного. Наприклад, як і слова, фразеологізми ми не конструємо в процесі мовлення, а відтворюємо їх як вже існуючі мовні одиниці. Більш того, той факт, що фразеологічні одиниці (як і слова) мають власну семантику, зближує багато фразеологізмів з окремими словами, які мають власну семантику і вільно реалізують граматичні ознаки, функціонально подібні до лексичних одиниць; ФО стають синонімами слів і можуть виконувати відповідні синтаксичні функції, як і слова:

out of heart – у зневірі, в пригніченому настрої;

sick at heart – сумний;

with a sad (heavy, leaden, sore) heart – з важким серцем;

under a cloud – у поганому настрої;

under the weather – у пригніченому настрої та ін.

Все це свідчить про те, що лінгвісти мають намір розробити об'єктивні критерії визначення самого суб'єкта фразеологізму, і ще раз

переконає нас у тому, що фразеологічна одиниця є надзвичайно складним і суперечливим мовним утворенням. Звичайно, ця складність і суперечливість не може не позначитися на визначенні предмета фразеологізму та його обсягу. Кожен з наведених вище поглядів на основні ознаки фразеологічних одиниць переконає нас, перш за все, у тому, що кожен лінгвіст зміг знайти і встановити ознаки, які дозволяють виділити і згрупувати стійкі вирази.

Фразеологізми слід вивчати не ізольовано, а у тісному зв'язку з іншими мовними одиницями. Вони виконують функцію частин єдиної комунікативної одиниці, формують її зміст, надають їй виразності та яскравого стилістичного забарвлення.

Словосполучення і слова можуть бути близькими за значенням, тобто виражати спільне поняття або тотожність. Однак ця спільність понять, що виражається кожною мовною одиницею, є відносною спільністю. Словосполучення і слово – це якісно різні мовні одиниці. Різниця полягає у їхніх різних природних основах [5, с. 61]. Значення фразеологізму може співвідноситися зі значенням слова, але це виключає їх тотожність між собою. Слід також зазначити, що на відміну від лексичного значення, значення фразеологічної одиниці не ускладнюється значенням словотвору, що є суттєвою особливістю семантики фразеологізмів.

Що стосується подібності та особливостей фразеологізмів і слів, то неодноразово підкреслювалося, що фразеологізми мають спільні риси зі словосполученнями. Ця спільність в основному виражається у тому, що фразові дієслівні одиниці та фразові дієслівні сполучення є окремо утвореними одиницями. Однак, якщо вільні словосполучення будуються в мові за законами граматики, то фразові дієслівні звороти автоматично відтворюються як готові цілісні одиниці. Значення звичайних синтаксичних одиниць виникає в процесі спілкування за бажанням мовця, за законами семантичної сполучуваності слів і словосполучень.

Утворення фразеологічних одиниць, їх повсякденне виникнення – це живий, постійний процес, викликаний саме комунікативними потребами людини. Цей процес пов'язаний і ґрунтується на різних аспектах, певних важливих ознаках, фактах і діях, а також на уподібненні нових назв цим ознакам, фактам, предметам і діям.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що ФО та слова є різними поняттями з одного боку та водночас мати ідентичні характеристики, такі як значення і здатність виконувати синтаксичні функції з іншого.

1.2. Роль фразеологічних одиниць у мові та мовленні

Формування соціокультурних знань та вмій передбачає розширення обсягу лінгвокраїнознавчих і країнознавчих знань, шляхом вивчення нових аспектів та проблем мовного спілкування. Учням слід постійно поглиблювати свої знання про країну, мову якої вони вивчають, включаючи її науку, культуру, історію, сучасні реалії, великих громадських діячів, а також місце цієї країни у світовому співтоваристві та світовій культурі. Ці знання вважаються невід'ємною частиною загальної ерудиції.

Особливе значення становить знання взаємин цієї країни зі своєю власною, а також розширення лінгвістичних і культурологічних знань та навичок, які дозволять адекватно використовувати мовні засоби та відповідати нормам мовної та немовної поведінки, прийнятим у країні, де вивчається мова.

У процесі вивчення англійської мови, учні стикаються з актуальною проблемою вивчення і використання фразеологічних одиниць. Англійська мова багата на фразеологічні одиниці, і вони відіграють важливу роль у її різноманітності. Використання фразеологічних одиниць у повсякденному спілкуванні може створювати труднощі для учнів, навіть якщо вони володіють англійською мовою на високому рівні. Отже, вивчення та використання фразеологічних одиниць допомагає здобувачам освіти

покращити свої комунікативні навички та легше спілкуватися з носіями мови.

Важливо враховувати, що вивчення англійської мови може здійснюватися двома способами: за підручниками та за допомогою розмовної практики. Під час навчання за підручниками учні засвоюють теоретичні знання, словниковий запас та граматичні конструкції. У розмовній практиці вони мають можливість використовувати жаргон, сленг та ідіоми/фразеологічні одиниці. Враховуючи ці особливості, розмовна англійська допомагає учням набути природної вимови та стати більш впевненими у спілкуванні.

Зазначається, що фразеологізми мають значення культурного аспекту, і вони є важливою складовою національної мови та культури [6, с. 130].

Інтеграція ідіом в освітній процес може бути викликана певними труднощами і не завжди є ефективним завданням, оскільки вона може бути неактуальною або необов'язковою для досягнення основних освітніх цілей. Проте через загальну поширеність використання ідіом у повсякденному спілкуванні, виникає потреба у їх впровадженні в освітній процес, що у подальшому допоможе учням стати більш конкурентоспроможними, покращити свій лексичний запас та навчитися використовувати неформальні способи спілкування англійською мовою. Важливо враховувати, що ідіоми є важливою частиною англійської мови та відображають світогляд мовця.

Ідіоми – це поєднання слів, яке має унікальне значення, відмінне від значень окремих слів у цьому поєднанні. Їх можна розуміти буквально в одних контекстах та використовувати в ідіоматичному значенні в інших ситуаціях. Вони відображають світогляд та спосіб мислення мовців і, отже, важливо сприймати їх у контексті, який подається в автентичних джерелах.

Наприклад, ідіому *to sit on the fence* (*сидіти на паркані*) можна буквально розглядати у ситуації коли людина сидить на паркані і

спостерігає за чимось. Проте ідіоматичне значення цієї фрази полягає у тому, що людина не може прийняти рішення чи вибір стосовно певного питання. Ідіоми мають унікальну структуру та не піддаються зміні, наприклад, *to sit on the fence* не може бути змінено на *to sit on the fences*. Однак до ідіоматичних фраз можна додавати прикметники та прислівники.

Наприклад, фраза «*The politician has been sitting squarely in the middle*» зробив жодного вибору й залишився нейтральним. У цьому контексті ставлення до певного питання [49, с. 9].

Також важливо зазначити про існування фразеологізмів, які структурно схожі на звичайні вислови з прямим значенням. Наприклад, *red* контексті воно вказує на бюрократичні перешкоди та формалізм. Також, інколи фразеологізм може відрізнитися від звичайного словосполучення лише наявністю артикля, який вказує на його ідіоматичність.

Наприклад:

- йти до моря (звичайне значення);
- стати моряком (ідіоматичне значення);
- намалювати лінію (звичайне значення);
- встановити межу дозволеного (ідіоматичне значення).

Деякі власні імена також можуть мати переносне значення, що може створювати труднощі при перекладі або розуміння іншомовного тексту. Вони можуть вказувати на загальний світогляд чи особливості певних категорій людей.

Наприклад:

- представниця світу, існуюча мораль (ідіоматичне значення);
- *J*
  - ~~англ (йскмий сондан (дівня))~~ (ідіоматичне значення).

Тому вивчення фразеологізмів, які можуть бути складними для розуміння, вимагає уваги та зацікавленості учнів в опануванні цього матеріалу. Для полегшення процесу вивчення здобувачі освіти можуть користуватися фразеологічними словниками та виконувати вправи, пов'язані з ідіомами. На нашу думку, найкращими завданнями для цього, будуть поєднання ідіоми з її значенням, заміна слів на їх ідіоматичні еквіваленти, заповнення пропусків запропонованими словосполученнями та / або доповнення речення найкращим варіантом ідіоми з переліку й трансформація речень.

Ці вправи, які допомагають учням використовувати ідіоми у контексті та правильно узгоджувати граматичні елементи, є дуже корисними для навчання ідіоматичному використанню мови. Вони дозволяють закріпити отримані знання та навички й навчитися використовувати ідіоми в природних мовних ситуаціях.

Завдання, де учні повинні доповнити речення ідіомами та правильно узгодити граматичні елементи, можуть стати частиною активного навчання та практики, що сприяє кращому розумінню ідіом та їхньому використанню у мовленні. Важливо надавати учням можливість відповідати на питання та формулювати речення з використанням ідіом, таким чином, сприяючи їхньому активному засвоєнню.

Ці вправи також можуть бути доповнені обговоренням ідіоматичних виразів у контексті, а також їхнього походження та прикладами з реального життя. Це допомагає учнім краще розуміти значення та особливості використання ідіом, роблячи навчання більш цікавим та інтерактивним.

Усі ці практичні вправи сприяють розвитку мовленнєвих навичок та покращенню рівня розуміння й використання ідіом у повсякденному спілкуванні.

Вивчення ідіом за допомогою практичних завдань та текстів є дієвим методом, оскільки він стимулює активно залучати мовні навички й розуміння ідіом у реальних контекстах. Необхідно враховувати, що

переклад ідіом з однієї мови на іншу може бути складним завданням через фразеологічну специфіку мов, а також через різні культурні конотації. Тому, важливо вчити учнів розуміти ідіоми без прямого перекладу на рідну мову.

Пояснення ідіоми в контексті текстів, а також стимулювання здобувачів до активного розмірковування та обговорення її значення сприяють глибшому розумінню ідіом та їхнього використання. Важливо також включити обговорення культурних аспектів, пов'язаних із вживанням ідіом у конкретному суспільстві.

Посібники та підручники, адаптовані до реалій країни, де вивчається англійська мова, і можуть бути корисними для учнів, оскільки вони дозволяють більш детально досліджувати культурні та історичні аспекти вживання ідіом. Такі завдання також можуть заохочувати учнів до самостійного дослідження і вивчення ідіом поза класом, що сприяє поглибленню їхніх знань.

Усі ці методи допомагають учням розвивати не лише лексичний запас, але і культурне розуміння мови, що є важливою складовою вивчення іноземної мови.

Підбір ідіом, які відповідають конкретній темі або ситуації, є важливим елементом вивчення ідіом та їхнього використання в практичних завданнях. Такий підхід допомагає учням більш глибоко засвоювати ідіоми, оскільки вони застосовуються у конкретному контексті.

Перед тим як учні розпочнуть висловлювати свою думку, вести діалог чи писати твір або розповідь, їм дійсно корисно ретельно розібрати значення ідіом та приклади їх вживання. Важливо, щоб вони не тільки знали переклад ідіоми, але й могли використовувати її у контексті своєї розповіді. Це сприяє кращому розумінню ідіом і навичкам їх використання у мовленні.

Завдання, які стимулюють учнів до самостійного пошуку значень ідіом і їх розуміння у контексті, можуть бути дуже корисними для розвитку їхніх лексичних та комунікативних навичок. Такий підхід допомагає стати більш впевненими у використанні ідіом у мовленні та сприяє активному вивченню англійської мови.

Дійсно, групування ідіом за темами та функціями у мовленні може бути дуже корисним під час навчання і використання ідіом у практичних ситуаціях. Це допомагає краще розуміти контекст, у якому можна використовувати кожен ідіом, і навчати їх відповідному способу вживання.

Подібний підхід сприяє більш ефективному навчанню ідіом, оскільки учні можуть бачити конкретний контекст, у якому вони можуть використовувати кожен ідіом. Це робить навчання більш практичним і заохочує їх використовувати ідіоми у власному мовленні.

Також цей підхід допомагає розвивати свої комунікативні навички, оскільки вони навчаються висловлювати різні ідеї та судження за допомогою ідіом у відповідних ситуаціях. Вивчення ідіом за темами і функціями є важливою складовою розвитку вмінь спілкування англійською мовою.

Аналіз різноманітності та складності ідіом, їх походження та історичного контексту, є дуже важливим елементом навчання. Розкриття етимології ідіом може бути цікавим способом залучення учнів до вивчення і розуміння певних ідіоматичних виразів. Це також допомагає засвоювати їх на більш глибокому рівні, оскільки учні розуміють, звідки вони походять та як вони набули певного значення.

Створення завдань, що стосуються етимології ідіом, може бути корисним способом заохочення учнів досліджувати історичні та культурні аспекти англійської мови. Це дозволяє їм більше осмислювати мовну матерію та поглиблювати свої знання про англійську мову та її культурний контекст.

Враховуючи це, вчителі можуть розглядати можливість включення етимологічних аспектів у вивчення ідіом на заняттях. Наприклад, учні можуть робити доповіді або проекти про походження та історію певних ідіом, обираючи ті, які їх особисто цікавлять. Це сприяє їхньому загальному розвитку та допомагає збагатити їх знання про англійську мову та культуру.

1.3. Методи навчання фразеологічних одиниць у профільних класах

Так як фразеологізм є досить складним поняттям, методи його вивчення цікавлять багатьох мовознавців. Наприклад Н. М. Амосова була однією з перших, хто сформував метод вивчення ФО на основі контексту, тобто в реальних умовах їхнього вживання у реченні з врахуванням особливостей мови та культури [6, с. 8].

В. Л. Архангельський, який приділяв особливу увагу класифікації фразеологізмів та їх структурі зокрема, запропонував варіаційний метод, який має на меті комплексне й системне вивчення існуючих варіацій ФО зі своїми особливостями [8, с. 10 – 12].

За комлекативним методом С. Г. Гаврина виокремлюють три основні типи сполучення слів (експресивно-образні, еліптичні й гносеологічні), де особливості ФО розкриваються завдяки дослідженню її основної функції. Однак, дослідник окремо говорить й про змішані типи, яскравим прикладом якого є ідіома *like father like son* – *яблуко від яблуні недалеко падає* [13, с. 24 – 26].

З метою виявлення ознак фразеологічності певного словосполучення можемо звернутися до методу фразеологічної ідентифікації, який формується на співвідношенні усіх частин до цілої структури. За прикладом, у ФО *by leaps and bounds* (дуже швидко) та *to eat like a horse* (дуже багато їсти) можемо зазначити, що семантична стійкість

виражається у повному або частковому переосмисленні, так як слова у їх складі, як окремі одиниці, мають різні значення без відношення до фразеологічного [45, с. 70 – 72].

Метод фразеологічного опису використовують для виокремлення різних видів ФО та їх значення на основі чіткого переосмислення з урахуванням структури (*to be pleased as a dog with two tails* – дуже задоволений) [45, с. 75 – 78].

На наш погляд, вивчати дані фразеологізми бажано на другому занятті, уроці з повторення та закріплення нових знань, умінь та навичок. Наприклад, учитель демонструє слайд із переліком ідіом. Потім просить учнів перекласти їх, запитує, які види перекладу фразеологізмів існують, а також їх особливості. Далі вчитель показує слайди, на яких зображені фотографії або ілюстрації до даних фразеологізмів, і просить учнів здогадатися, якому фразеологізму відповідає фотографія (на дошці можна розмістити плакат із виписаними фразеологізмами для наочності). Після чого, учні повинні постаратися дати переклад кожному фразеологізму відповідно до фото. Після відповідей, вчитель відкриває слайд із перекладом ідіом. Разом із учителем, учні обговорюють значення фразеологізмів, їх позитивну чи негативну конотацію, де і в якій ситуації можна застосувати такі ідіоматичні вирази. Учні отримують завдання побудувати у парах діалог чи написати есе, у якому мають використовуватися вивчені фразеологізми.

Приклади вправ, які можна використовувати на уроках у профільних класах навчання ФО.

1. Поєднати частини фразеологізмів у групі А та В й знайти їх визначення у групі С, відповідно до табл. 1.

Таблиця 1

Group A	Group B	Group C
The black dog	as a sheet	A special, happy, important and

is		memorable day
A red-	on one's back	Someone's face is very pale because of illness, fear or shock
Be as white	letter day	A way of referring to feelings of depression

2. Вставте у пропуски фразеологізми, що підходять за змістом, наведені нижче:

a black eye, black-and-blue, black sheep

1. He was furious and gave his wife _____ .
2. My brother is the _____ of the family. He's always in trouble.
3. The child was _____ after having been struck.

3. Виберіть один правильний варіант перекладу фразеологізмів.

- a. Туга зелена;
- b. Монстр із зеленими очима;
- c. Ревнощі.

day

- a. Дуже темний день
- b. Трагічний день
- c. День чорного листа

- a. Білий;
- b. Особливий вид мурах;
- c. Працелюбна людина.

4. Завдання для учнів: пояснити значення наступних фразеологізмів англійською мовою, при цьому, не називаючи його, так, щоб інші учні, змогли відгадати, про який фразеологізм йде мова:

angry – бути в люті;

as black as a thundercloud – похмурише хмари;

a bit of blue sky – промінь надії.

Таким чином, можна зробити висновок, що процес вивчення особливостей перекладу фразеологічних одиниць, до прикладу, що містять у своїй семантиці елемент позначення кольору повинен бути поетапним. Учителю при побудові уроку варто враховувати вікові особливості учнів та цілі уроку. При правильній побудові уроку та взаємозв'язку основної теми з темою про особливості перекладу фразеологічних одиниць, що містять у своїй семантиці елемент позначення кольору, вчитель не тільки підвищує інтерес учнів до вивчення англійської мови, але й дає додаткові знання з країнознавства і знайомить учнів з тонкощами мови, що вивчається. Існує безліч вправ для найкращого освоєння теми, а також для перевірки та контролю якості знань учнів. Зміст уроку має бути значущим та зрозумілим для учнів, а також мати певну новизну.

РОЗДІЛ 2. Практичний аспект використання матеріалів ЗМІ при навчанні англійськомовних фразеологічних одиниць

2.1. Роль ЗМІ у сучасному освітньому процесі та переваги використання їх матеріалів для навчання фразеологічних одиниць

У ході модернізації системи освіти завдяки залученню новітніх засобів навчання на сьогодні існує можливість залучати ЗМІ як повноцінний компонент навчального матеріалу, що дає змогу ефективно

розширювати словниковий запас, формувати світогляд на мову та культуру країни, мова якої вивчається й підвищує інтерес та мотивацію до навчання в учнів профільних класів.

За твердженням Е. Мустафаєвої, медіа-освіта є важливою складовою в освітньому процесі, й у вивченні англійської мови зокрема, позаяк учні можуть ефективніше засвоїти прочитане та / або почуте з різних актуальних ресурсів ЗМІ й таким чином навчитися виділяти необхідну інформацію [8, с. 5].

Матеріали ЗМІ мають величезний вплив на процес навчання англійської мови, що певною мірою залежить й від уміння викладача правильно застосовувати ці матеріали в освітньому процесі. Телебачення, відео, інтернет і радіо інформують, розвивають та навчають. Доцільне впровадження на уроках англійської мови засобів мас-медіа дає можливість сформувати здібну, творчу та сучасну особистість.

Взаємозв'язок людини та преси, вплив ЗМІ на формування та розвиток суспільної свідомості завжди були основними питаннями для дискусій та досліджень багатьох науковців. Проте також це коло зацікавлення сьогодні доповнюється й мовознавчими проблемами.

Широкий вибір лексики, яка різними способами передає зміст основних подій нашого життя у всіх його сферах (історія, політика, соціальні та філософські проблеми) – це основний інструмент медіатекстів.

Саме ФО є ресурсами невичерпної скарбниці лексики для сучасних журналістів, що надає більшої експресії їхнім роботам та проектам. Мова у текстах стає більш виразною та колоритною через часте використання прислів'їв і приказок.

Загалом ФО вживаються в усталених для них значеннях, щоб експресивно забарвити створений текст, певним чином оживити розповідь чи навіть додати іронії. Журналісти часто звертаються до розмовних та

стилістично знижених ФО в їх первинному значенні, змішуючи різні стилі й подекуди утворюючи комічний ефект за допомогою викривлених ФО.

Проте, іноді ми можемо зустріти елементи власної інтерпретації відомих ФО з новим підсиленням трактуванням та забарвленням як текстів так і заголовків. Підтвердженням цьому є думка багатьох дослідників (М. Н. Володіна, Т. В. Чернишова, М. А. Ягубова) стосовно інтерпретативної функції сучасних видань, які транслюють сучасні події у вербальні факти за допомогою низки мовних структур [27, с. 85].

У світовому інформаційному просторі переважна більшість ЗМІ є англomовними, що є поштовхом для появи та поширення нових ФО й подальшого їх тлумачення, інтерпретації та перекладу [14, с. 23].

Мовознавці присвячують багато своїх досліджень саме особливостям мови та стилю англійськомовних ЗМІ, у тому числі й звернення до фразеології [23, с. 48]. Мовна компетенція носія мови певною мірою передається авторською інтерпретацією ФО в сучасних матеріалах ЗМІ з поєднанням трансформації семантики та структури, що у подальшому привертає увагу читача й залишає свій вплив [31, с. 225].

Процес пізнання (у тому числі і наукового) полягає насамперед у накопиченні фактів (у нашому випадку – у відборі конкретних прикладів вживання ФО). Без систематизації, узагальнення, логічного осмислення конкретних фактів не може існувати жодна наука. Для відбору таких фактів саме і слугує матеріал дослідження, який науковець підбирає самостійно, виходячи з теми, мети, проблеми, поставлених завдань у роботі і т. д. Фактичний матеріал постає перед дослідником як даність, яку йому необхідно проаналізувати та пояснити, виходячи знову ж з поставленої мети та завдань. Крім того, вибір конкретних методів дослідження диктується передусім особливостями наявного матеріалу, метою та завданнями даного дослідження. Аналіз матеріалу знаходить своє місце в емпіричних (експериментальних) дослідженнях.

Оскільки саме ЗМІ відображають сучасний стан не лише суспільства, а й мови, існуючи так би мовити «проміжною» ланкою між літературною та розмовною мовою, матеріалом нашого дослідження стала британська та американська преса, а саме найбільш популярні газетні періодичні видання.

Ми здійснили аналіз відомих американських та британських газет («The Times», «The Daily Telegraph», «The Guardian», «The Washington Post», «The Wall Street Journal», «The New York Times» (Додаток А)) для виявлення частоти вживання ФО, кількість яких у сумі складає 104 одиниці.

Для порівняння, протягом останніх трьох років найменша кількість ФО зустрічається у виданні «The Washington Post» – 26 %, тоді як «The New York Times» є лідером з використання фразеологізмів – 40 %.

Маємо зазначити, що спостерігається тенденція до все більшого інтересу у використанні ФО в американському та британському медійному дискурсі. Передусім, однією з ознак цього є здатність ФО значно посилити експресивність та зміст написаного та / або сказаного й інтерес читачів до незвичайно написаного заголовку чи статті.

Оформлення публіцистичного тексту вимагає експресивності, емоційних елементів у викладенні матеріалу. Саме фразеологізми, з їх емоційним забарвленням, слугують для збагачення та урізноманітнення мови видань.

Фразеологізми як стійкі словосполучення, які не створюються у процесі мовлення, відтворюються у вигляді сталих мовних зворотів. Медіалінгвіст Д. Сизонов зазначає, що фразеологізми з точки зору використання у текстах ЗМІ можна охарактеризувати високою частотою вживання та поширеністю. «У науці давно вже підкреслювалось, що фразеологічні одиниці найчастіше концентруються в кульмінаційних місцях медіатексту, наприклад, у заголовку, підзаголовковій частині,

слогані (якщо це реклама), рухливому рядку (якщо це телебачення чи Інтернет-канал)» [3, с. 29].

Головними ознаками фразеологічних одиниць, що використовуються у джерелах ЗМІ є:

- 1) метафоричність;
- 2) конотативність;
- 3) експресивність;

ідіоматичність.

Особлива увага у вживанні фразеологізмів у текстах медіа сфери відводиться заголовкам, оскільки саме вони є засобом зацікавлення читача. Наприклад, заголовок із The BBC News «*Never say never again*: людей про їх неправильні судження. Фразеологізм *eat the words* означає визнавати те, що слова, сказані раніше, не правильні. Використання цього фразеологізму підсилює образність та викликає більший інтерес до прочитання цієї статті.

Отож, фразеологізми у текстах засобів масової інформації додають текстам більшої образності, емоційної забарвленості та роблять мову більш живою та легшою для сприйняття читачами. Також, вони слугують для алюзій до певних об'єктів чи суб'єктів та заміни слів-табу для передачі їх більш формальним способом.

У сучасному освітньому процесі використання засобів масової інформації виявляється все більш актуальним та корисним. Особливо це стосується навчання іноземних мов, де досягнення успішних результатів вимагає від учителів та учнів креативності та інноваційних підходів, як приклад це може бути використання матеріалів ЗМІ для навчання фразеологічних одиниць, що має свої вагомні переваги.

Першою і однією з найважливіших переваг використання матеріалів ЗМІ у навчанні фразеології є можливість актуалізації мовного матеріалу. Газети, журнали, відео та інтернет є джерелами актуальних текстів і

матеріалів, де фразеологічні одиниці використовуються у реальних ситуаціях. Це допомагає учням більше розуміти, як фразеологічні вирази вживаються у реальному мовленні, і набувати навичок їх використання в аутентичних ситуаціях спілкування.

ЗМІ надають можливість учням зустрічати нові фразеологічні одиниці та вивчати їх у контексті. Це сприяє поступовому збагаченню лексичного запасу учнів і розширенню їхнього мовного арсеналу. Кожен новий фразеологічний вираз у ЗМІ стає можливістю для навчання та поглиблення мовних знань.

Використання матеріалів ЗМІ в навчанні фразеології може стимулювати мотивацію учнів до вивчення іноземної мови. Актуальні та цікаві матеріали, які можна знайти у газетах, журналах або в інтернеті, привертають увагу та цікавлять школярів. Це може сприяти підвищенню зацікавленості учнів у процесі навчання.

Використання матеріалів ЗМІ дозволяє учням розвивати навички медіаграмотності, тобто вміння аналізувати та розуміти інформацію, представлену у ЗМІ. Учні навчаються критично оцінювати інформацію, розрізняти факти від думок, а також розуміти особливості мовлення в ЗМІ.

Використання ЗМІ для навчання фразеологічних одиниць має численні переваги, включаючи актуалізацію мовного матеріалу, збагачення лексичного запасу, стимулювання мотивації учнів, розвиток медіаграмотності та підвищення комунікативних навичок. Враховуючи ці переваги, вчителі англійської мови можуть ефективно використовувати матеріали ЗМІ як важливий інструмент у навчанні фразеології у профільних класах загальноосвітніх закладів.

У даному розділі було розглянуто роль та переваги використання матеріалів ЗМІ в навчанні ФО іноземної мови. Цей розділ підкреслює важливість взаємодії між масовими медіа та процесом навчання, а також відзначає роль ЗМІ у формуванні суспільної свідомості та мовної культури.

Роль ЗМІ у сучасному освітньому процесі визнається як важлива і необхідна складова. ЗМІ відіграють ключову роль у формуванні та зміні суспільної свідомості та є невід'ємною частиною сучасного інформаційного простору.

Медіатексти відображають актуальні події та проблеми суспільства і містять широкий спектр лексики, включаючи фразеологічні одиниці. Фразеологізми надають текстам більшої експресії та колоритності.

Журналісти все частіше використовують фразеологічні вирази для збагачення своїх текстів та створення комічного ефекту. Фразеологічні одиниці допомагають зрозуміти і виразити складні концепти та емоції.

Фразеологічні одиниці у матеріалах ЗМІ можуть бути вжиті у звичайному для них значенні або використовуватись для створення іронічного або комічного ефекту. Вони роблять мову більш виразною та образною.

ЗМІ інтерпретують реальні події та перекладають їх за допомогою мовних структур, включаючи фразеологічні вирази. Це робить важливим вивчення та розуміння фразеологічної лексики в контексті ЗМІ.

Використання матеріалів ЗМІ у навчанні фразеології допомагає актуалізувати мовний матеріал, збагачує лексичний запас учнів, стимулює їхню мотивацію до вивчення іноземної мови, розвиває навички медіаграмотності та підвищує комунікативні навички.

Для вчителів англійської мови у профільних класах важливо враховувати різні види матеріалів ЗМІ, такі як статті, відео, аудіоматеріали тощо, для створення різноманітних навчальних сценаріїв та забезпечення якісного вивчення фразеології.

Отже, використання ЗМІ у навчанні фразеології є цінним та ефективним підходом, який сприяє покращенню мовних навичок учнів і розширенню їхнього розуміння та використання фразеологічних одиниць.

2.2. Критерії відбору матеріалів ЗМІ для конкретних навчальних цілей та методичні рекомендації щодо використання на уроках англійської мови

Новітня цифрова доба зі своїми необмеженими можливостями дає змогу існувати людині у відповідності з вимогами сучасності. З цього виходить, що учні старшого віку не мотивують себе до систематичної роботи, якщо вони не взаємодіють з певними видами технологій, програм та інтернет-ресурсів. Учень краще засвоює матеріал коли є активним суб'єктом пізнання. Таким чином, учитель може використовувати матеріали ЗМІ на уроках англійської мови як спосіб заохочення та підвищення мотивації учнів [27, С. 100].

Науковці та методисти Є. М. Верещагін, В. Г. Костомаров, Г. В. Онкович, О. А. Сербенська, Г. Д. Томахін та інші у своїх наукових доробках порушують питання щодо використання матеріалів ЗМІ у навчанні англійськомовних ФО.

Робота з матеріалами ЗМІ забезпечує з одного боку збагачення пам'яті новими поняттями (неологізми, діалектизми, архаїзми, художні засоби), а з іншого допомагає осмислити, систематизувати й закріпити здобуті знання.

У цілому ЗМІ мають значний вплив на формування кола зацікавлень та інтересів людини, вони неодноразово стають рушійною силою у визначенні переконань, пріоритетів і навіть дій. На заняттях з англійської мови робота з матеріалами ЗМІ дедалі більше інтегрується з використанням сучасних інформаційно-комунікативних технологій як в межах класної роботи так і поза нею. Прикладом цього є залучення учнів до перегляду актуальних новин на веб-сайтах відомих американських та британських видань [12, С. 197 – 198].

У ході роботи з матеріалами ЗМІ викладачу важливо враховувати певні критерії успішного досягнення поставленої мети. Насамперед,

медіаматеріали слід розглядати у комплексі з іншими навчально-методичними матеріалами та враховувати індивідуальні характеристики тих, для кого підбирається цей матеріал, що у подальшому підвищить мотивацію учня до опанування соціокультурних знань, стимулюватиме мовленнєву діяльність й спонукатиме їх до всебічного вивчення мови.

Під час планування уроку із застосуванням матеріалів ЗМІ слід добирати матеріали у відповідності з віковими та психологічними особливостями, інтересами та уподобаннями учнів, рівню їхніх знань, сформованих умінь та навичок. Важливо знайти спільну тему, яка буде цікава всьому учнівському колективу, спільно для хлопців і дівчат, так як учні профільних класів вже є на етапі формування особистості і відтак мають своє коло зацікавлень або тільки перебувають у процесі пошуку.

На цьому етапі вчитель може проаналізувати рівень інтересу учнів до загальної теми заняття й надалі підібрати медіа-матеріали, що будуть якнайкраще доповнювати його. До прикладу, це можуть бути матеріали на психологічні та соціальні теми (навчання, відносини, дружба, стосунки з батьками), або ті, що пов'язані з творчістю, саморозвитком, наукою та медіа, фінансовою грамотністю, блогінгом, тобто те, що найбільше цікавить сучасних учнів профільних класів.

Структура заняття з використанням медіаматеріалів має відповідати його типу, меті, завданням і цілям й у подальшому проводитись за чітко побудованою методикою з урахуванням принципів дотримання дидактичних норм. Використання матеріалів ЗМІ формують та розвивають в учнів профільних класів як галузеву соціокультурну так і загальні компетенції.

Варто зазначити, що наразі такі завдання як переказ або переклад статей учням не актуальні, позаяк вони зацікавлені в інтерактивних парних та / або групових видах діяльності (обговорення, дискусії, рольові ігри, брифінги, мозковий штурм, круглий стіл, презентації тощо) [27, С. 100 – 101].

У даному розділі ми розглянули практичний аспект використання засобів масової інформації у навчанні фразеологічних одиниць іноземної мови. Ми виявили важливість та актуальність використання ЗМІ в освітньому процесі, зокрема у вивченні ФО у профільних класах.

За допомогою матеріалів ЗМІ можна досягти декількох важливих педагогічних цілей. По-перше, використання актуальних матеріалів ЗМІ допомагає актуалізувати мовний матеріал і надає можливість учням бачити, як ФО використовуються у реальних ситуаціях спілкування. По-друге, це сприяє збагаченню лексичного запасу і розширенню мовного арсеналу учнів. По-третє, використання ЗМІ підвищує мотивацію учнів до вивчення англійської мови, оскільки цікаві та актуальні матеріали привертають їхню увагу. По-четверте, це сприяє розвитку навичок медіаграмотності та підвищенню комунікативних навичок.

Попередні дослідження, проведені в цій галузі, підкреслюють важливість використання матеріалів ЗМІ в навчанні іноземних мов. Однак, для успішного використання матеріалів ЗМІ в освітньому процесі, необхідно обирати ресурси, що відповідають заданим цілям, меті й завданням.

Завершуючи розділ, можна визначити, що використання матеріалів ЗМІ в навчанні ФО є обґрунтованим та корисним педагогічним підходом. Вони допомагають створити цікавий та мотивуючий освітній процес, розвивають мовні навички та соціокультурні компетенції.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі було досліджено застосування матеріалів засобів масової інформації в навчанні англійськомовних фразеологічних одиниць у профільних класах ЗЗСО.

Фразеологічну одиницю слід потрактовувати як загальноживану мовну одиницю, яка складається з двох або більше словесних одиниць, є цілісною та фіксованою за своєю семантикою та структурою, відтворюється у мовленні як готова форма і вирізняється експресивним забарвленням. Відповідно до сутнісних ознак фразеологічної одиниці відносимо такі: цілісність, стійкість, відтворюваність, метафоричність, експресивність.

Фразеологія є важливою частиною вивчення англійської мови у профільних класах, оскільки фразеологічні одиниці використовуються в активному мовленні і сприяють підвищенню рівня комунікативних

навичок учнів. Окрім цього, фразеологізми мають вагоме значення у культурному аспекті, оскільки є носіями країнознавчої інформації.

Загальна поширеність фразеологічних одиниць у повсякденному спілкуванні обґрунтовує потребу їх долучення до освітнього процесу, що у подальшому допоможе учням стати більш конкурентоспроможними, покращити свій лексичний запас та навчитися використовувати неформальні способи спілкування в англійській мові. Важливо також враховувати, що фразеологічні одиниці є відображенням світогляду та способу мислення носіїв англійської мови, і їх важливо сприймати у контексті, що подається в автентичних джерелах.

У ході модернізації системи освіти завдяки залученню новітніх засобів навчання на сьогодні існує можливість залучати друковані, аудіо чи відеоматеріали ЗМІ як повноцінний компонент навчального процесу, що має беззаперечні переваги, а саме: дає змогу актуалізувати мовний матеріал, уможлиблює ефективне поповнення словникового запасу, дозволяє успішно формувати світогляд учнів з урахуванням культури країни, мова якої вивчається, підвищує інтерес та мотивацію до навчання в учнів профільних класів.

У нашому дослідженні ми більшою мірою сфокусували увагу на фразеологічних одиницях, що функціонують в авторитетних виданнях американських та британських електронних газет. Добірка фактичного матеріалу склала 104 фразеологічні одиниці, доцільне впровадження, яких на уроках англійської мови дає можливість сформувати здібну, творчу та сучасну особистість.

Під час планування уроку із залученням матеріалів ЗМІ слід добирати матеріали у відповідності з віковими та психологічними особливостями, інтересами та уподобаннями учнів, рівнем їхніх знань, сформованих умінь та навичок. Важливо знайти спільну тему, яка буде цікава всьому учнівському колективу, так як учні профільних класів вже є на етапі

формування особистості і відтак мають своє коло зацікавлень або тільки перебувають у процесі пошуку.

Важливо раціонально поєднувати використання матеріалів ЗМІ з традиційними методами навчання, забезпечуючи баланс між ними та враховувати індивідуальні особливості учнів. Використання матеріалів ЗМІ у процесі навчання фразеологічних одиниць допомагає створити цікаве та мотивуюче освітнє середовище, що спонукає учнів, до активного процесу навчання та спілкування англійською мовою.

Використання фразеологічних одиниць під час навчання не тільки підвищує інтерес учнів до вивчення англійської мови, але й дає додаткові знання з країнознавства і знайомить учнів з тонкощами мови, що вивчається.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажнюк Б. М. Англійські фразеологізми з власно іменним компонентом. Київ, 2004. 62 с.
2. Бім І. Л. Компетентісний підхід до освіти та навчання іноземним мовам. Компетенції в освіті: досвід проектування. Зб. Наукових праць. М.: ІНЕК, 2007. С. 156 – 163.
3. Бабій О. І. Особливості зіставлення української та англійської мов (на матеріалі фразеологічних одиниць, що позначають емоційно-чуттєву сферу людини). Сучасні дослідження з іноземної філології: зб. наук. ст. Ужгород : ТОВ «Борнео», 2004. №2. С. 123 – 128.
4. Байбара Т. М. Компетентісний підхід в початковій ланці освіти: теоретичні засади. *Початкова школа*. 2010. № 9. С. 29 – 36.

5. Блашків О. В., Ковальчук Л. О. Способи перекладу фразеологічних одиниць з англійської мови на українську. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: Філологія (мовознавство) : збірник наукових праць. Вінниця : ТОВ «Планер», 2014. Вип. 20. С. 209 – 213.

6. Василюк І. М. Фразеологізми як одиниці міжмовної комунікації. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2004. С. 102 – 103. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1264/> (дата звернення: 19.07.2023)

7. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки. 2021. С. 24 – 32. URL: <http://visnyk.luguniv.edu.ua/index.php/vphil/article/view/632> (дата звернення: 10. 06. 2023)

8. Гальскова Н. Д., Гез Н. І. Теорія навчання іноземних мов: Лінгводидактика і методика: посібник для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищ. пед. навч. закладів. М.: Видавничий центр «Академія», 2004. 336 с.

9. Гальськова Н. Д., Теорія викладання англійської мови. Лінгводидактика та методика. Видавництво «Академія», 2004. 336 с.

10. Гаращенко О. Фразеологічні одиниці та проблеми їх класифікації. *Наукові записки*. 2010. № 3. С. 176 – 180. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzs_2010_89\(3\)_44](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzs_2010_89(3)_44) (Дата звернення: 23.03.2023)

11. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України: наук. журнал*. №3. 2008. С. 23 – 30. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/52560> (дата звернення: 19.07.2023)

12. Гришкова Р. О. Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей: навчальний посібник для студентів ВНЗ. Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. 220 с. URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/.pdf> (дата звернення: 12.05.2023)
13. Дебреньов А. Г. Усе про мотивацію. «Основа», 2012. 207 с.
14. Дуброва О. Формування фразеологічної компетентності на уроках англійської мови за допомогою зооморфних та фітоморфних фразеологізмів. *Психологія та педагогіка*. 2016. С. 105 – 106.
15. Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка, 2004. №17. С. 102 – 105.
16. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. №17. 2004. С. 269 – 272.
17. Занюк С. С. Психологія мотивації. Навчальний посібник. 2002. 304 с.
18. Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. Львів, 2007. 228 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Novfil_2010_42_41.pdf (дата звернення: 03.05.2023)
19. Калініна Л. В., Самойлюкевич І. В. Навчання творчого письма іноземною мовою у старших класах середньої школи. 2006. С. 118 – 123.
20. Киричук О. В. основи психології. «Либідь». 2006. 632 с. URL: <https://www.academia.edu/> (дата звернення: 12.09.2023)
21. Козаков В. А. Інновації у навчанні та компетентність викладача: методологія і досвід. В. А. Козаков, Д. І. Дзвінчук. Навчальні інновації та їхній вплив на якість університетської освіти : зб. матеріалів наук.-метод. конф., 29 січ. 2003. Київ : КНЕУ. С. 15 – 26.
22. Лук'янова М. Навчальна мотивація учнів: психолого-педагогічний аспект. 2008. С. 27 – 31.

23. Мосейчук О. М. Проблема визначення кордонів ідіоматики. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. №17. С. 269 – 272. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/2102/> (дата звернення: 23.08.2023)

24. Панасюк Ю. В. Особливості фразеологічних одиниць із топонімічним компонентом в англійській мові. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. №42. 2019. С. 88 – 91. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v42/part_2/24.pdf (дата звернення: (12.03.2023)

25. Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова. Київ: Вища школа, 1994. 431 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0009522> (дата звернення: 12.04.2023)

26. Шотько Є. Є. Застосування матеріалів ЗМІ в навчанні англійськомовних фразеологічних одиниць на старшому етапі в ЗЗСО. *Магістерські студії*. Альманах. Вип. 23. 2023. Херсон – Івано-Франківськ. ХДУ, 2023. С. 99-102.

27. Яворська М. В. Methods of forming English lexical competence of high school students by means of multimedia technologies. 2020. С. 175 – 176. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18246/1/Yavorska.pdf> (дата звернення: 12.10.2023)

28. Alhaysony M. Strategies and difficulties of understanding English idioms. 2017. P. 70 – 81. URL: https://www.researchgate.net/publication/313545848_Strategies_and_Difficulties_of_Understanding_English_Idioms_A_Case_Study_of_Saudi_University_EFL_Students (дата звернення 10.02.2023)

29. Ambrose J. Why idioms are important for English language learners. 2003. P. 180 – 182. URL: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/zbirniku/7/37.pdf> (дата звернення: 10.02.2023)

30. Bakirova H. Terminology Is a Tool in Development of Lexical Competence. Eurasian Scientific Herald. 2022. P. 69 – 73. URL: <https://geniusjournals.org/index.php/esh/article/view/466> (дата звернення: 21.02.2023)

31. Boers, F. Language Awareness: Understanding Idioms. Macmillandictionaries. URL: <http://macmillandictionaries.com/MEDMagazine/February2008/49-LA-Idioms.html> (дата звернення: 9.04.2023)

32. H. Douglas Brown Principles of Language Learning and Teaching. White Plains: Longman. 2000. URL: https://www.academia.edu/15979341/Principles_of_Language_Learning_and_Teaching_Fourth_Edition_Douglas_Brown (дата звернення: 12.01.2023)

33. Cambridge Idioms Dictionary. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 505 p.

34. Canale M. & Swain M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. Applied Linguistics 1980. P. 1 – 47. URL: https://www.researchgate.net/profile/Merrill-Swain/publication/31260438_Theoretical_Bases_of_Communicative_Approaches_to_Second_Language_Teaching_and_Testing/links/0c960516b1dadad753000000/Theoretical-Bases-of-Communicative-Approaches-to-Second-Language-Teaching-and-Testing.pdf (дата звернення: 13.04.2023)

35. Chase C. Blended learning combining online technology with classroom instruction. 2012.

36. Chen Y. C., Lai H. L. teaching English idioms as metaphors through cognitive oriented methods: A case in an EFL writing class. English Language Teaching, №2, 2013. URL: https://www.researchgate.net/publication/272688584_Teaching_English_Idioms_as_Metaphors_through_Cognitive-Oriented_Methods_A_Case_in_an_EFL_Writing_Class (дата звернення: 12.02.2023)

37. Chomsky N. Aspects of the Theory of Syntax. Cambridge: M.I.T. press URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-linguistics/article/abs/n-chomsky-aspects-of-the-theory-of-syntax-cambridge-mass-mit-press-1965-pp-x-251/75EB58ED81C1D0AFAE177803075714F2> (дата звернення: 12.02.2023)
38. Cooper T. Teaching idioms. Foreign Language Annals, 1998.
39. Estaji M. Hashemi M. Phraseological competence in IELTS academic writing task 2. 2022. P. 1 – 25. URL: https://www.researchgate.net/publication/363381569_Phraseological_competence_in_IELTS_academic_writing_task_2_phraseological_units_and_test-takers'_perceptions_and_use (дата звернення: 12.03.2023)
40. Frei S. Practical Strategies for Successful Classrooms. Integrating Technology into the Curriculum. 2007. URL: <https://www.daneshnamehicsa.ir/userfiles/files/1/4-%20Integrating%20Technology%20Into%20the%20Curriculum.pdf> (дата звернення: 04.07.2023)
41. Gramley S., Patzold M. A survey of modern English. New York and London: Routledge, 2020. 438 p.
42. Grant L. A corpus-based investigation of idiomatic multiword units. 2003. 63 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/28800366_A_Corpus-Based_Investigation_of_Idiomatic_Multiword_Units (дата звернення: 12.03.2023)
43. Horbatiuk L. Use of Mobile Applications for Foreign Language Lexical Competence Formation. 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/336209006_Use_of_Mobile_Applications_for_Foreign_Language_Lexical_Competence_Formation (дата звернення: 11.05.2023)

44. How to teach English idioms URL: <https://www.fluentu.com/blog/educator-english/teach-english-idioms/> (дата звернення: 09.06.2023).

45. Ibragimova S., Sharipjanovna R. and Tukhtanazarova B. Development of Lexical Competence In Students of Higher Educational Institutions. 2021. P. 2938 – 2943.

46. Introduction to Language Study URL: <https://slideplayer.com/slide/8870347/> (дата звернення: 09.06.2023).

47. Linguocultures Режим доступу до ресурсу: <https://coerll.utexas.edu/methods/modules/culture/01/linguoculture.php> (дата звернення: 09.07.2023).

48. Permyakova O. H. Linguocultural peculiarities of phraseological units in English and Ukrainian languages. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9301> (дата звернення: 23.05.2023)

49. Roberto de Caro The advantages and importance of Learning and Using Idioms in English URL: <https://www.redalyc.org/pdf/3222/322227520009.pdf> (дата звернення: 12.05.2023)

50. Thomas B. J. Advanced Vocabulary and Idiom. 2003. 128 p. URL: <https://www.scribd.com/document/398826686/Advanced-Vocabulary-and-Idiom-by-B-J-Thomas-pdf> (дата звернення: 12.04.2023)

51. The Daily Telegraph URL: <https://www.telegraph.co.uk/> (дата звернення: 17.03.2023)

52. The Guardian URL: <https://www.theguardian.com/europe> (дата звернення: 12.03.2023)

53. The New York Times URL: https://www.nytimes.com/subscription/all-access?campaignId=8HHXJ&ds_c=71700000105584847&gad_source=1&gclid=Cj0KCQiAo7KqBhDhARIsAKhZ4uink80SeLgPj7ZJUpZ1pcFIroa0l4HXx

LrQ3HdTssBYQuBevjIF_A0aAj1uEALw_wcB&gclid=aw.ds (дата звернення: 13.02.2023)

54. The Times URL: <https://www.thetimes.co.uk/> (дата звернення: 12.08.2023)

55. The Wall Street Journal URL: <https://www.wsj.com/> (дата звернення: 11.02.2023)

56. The Washington Post URL: <https://www.washingtonpost.com/> (дата звернення: 11.02.2023)

ДОДАТКИ

Додаток А

ПЕРЕЛІК ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ЗАФІКСОВАНИХ У ДОСЛІДЖУВАНИХ МАТЕРІАЛАХ ЗМІ

№ п/п	Фразеологічна одиниця	Переклад
1.		Бути краплею в морі (бути незначним або непомітним у великому контексті)
2.		Бути дуже простим або легким
3.		Бути важкою задачею або проблемою
4.		Приховувати свої справжні наміри під маскою
5.		Бути відкритим для слухання
6.		Бути спокійним і невразливим
7.		Потрапити в халепу (бути в складній або неприємній ситуації)
8.		Бути в центрі уваги (бути публічно визнаним або славним)
9.		Бути в однаковій ситуації або умовах

10.		Бути у висхідному настрої
11.		Мати спільне розуміння або думку
12.		Витрачати час на марної справи
13.		Уникати прямої відповіді
14.		Взяти на себе більше, ніж можна впоратися
15.		Прийняти неприємне рішення
16.		Зрадити тим, хто надає допомогу або підтримку
17.		Побажати успіху перед важливою подією
18.		Полегшити ситуацію або розважити атмосферу
19.		Спалити мости (припинити можливість повернення)
20.		Працювати надто багато і довго
21.		Працювати допізна
22.		Лаятися на когось або підлизуватися
23.		Зробити щось незмінним або нерушимим
24.		Коштувати дуже дорого
25.		Плакати через незворотні події
26.		Надмірно сповіщати про небезпеку
27.		Перейти до суті справи
28.		Визнати свою помилку і вибачитися
29.		Зіткнутися з наслідками своїх дій
30.		Втратити самовладання
31.		Почати сумніватися або боятися
32.		Уникнути покарання або неприємностей
33.		Взяти себе в руки і змінити ситуацію
34.		Почати процес або дію
35.		Йти проти загального настрою або тенденції
36.		Робити більше, ніж вимагається
37.	<i>T</i>	Змінити своє рішення або погляди
38.		Бути образливим або агресивним через особистий образ
39.		Мати багато обов'язків або проблем
40.		Мати секрет або таємницю з минулого
41.		Мати особистий інтерес або мету
42.		Хотіти мати все одночасно
43.		Мати обмежені можливості діяти
44.		Завдати удар нижче поясу
45.		Почати діяти ефективно і без зволікань
46.		Стати заголовками (привернути увагу громадськості)
47.		Виграти велику суму грошей
48.		Вказати на сутність чогось
49.		Почати подорож
50.		Приєднатися до популярної тенденції
51.		Робити поспішливі висновки
52.		Зберігати серйозний вигляд

53.		Не розголошувати свої плани або наміри
54.		Молитися за успіх або щасливий випадок
55.		Працювати надзвичайно наполегливо
56.		Запобігати чому-небудь
57.		Померти
58.		Розв'язати дві задачі одночасно
59.		Робити все можливе для досягнення цілі
60.		Не відкривати старі рани або проблеми
61.		Розсекретити таємницю або секрет
62.		Прийняти наслідки без спроб втручання
63.		Бути неосвіченим або неосвіченим
64.		Скоротити історію до мінімуму
65.		Робити з мухи слона
66.		Весело святкувати або розважатися
67.		Висловлювати аргументи з протилежної сторони
68.		Реагувати на ситуацію без попереднього планування
69.		Діяти обережно і без ризику
70.		Дратувати чи пожартувати з когось
71.		Зібратися і взяти себе в руки
72.		Тягти за нитки (впливати на події або рішення за кулісами)
73.		Обманювати когось
74.		Вкладати всі свої ресурси в одну справу або можливість
75.		Сильно дощити
76.		Читати між рядками (розуміти справжній зміст або наміри за прихованими словами)
77.		Розуміти атмосферу чи настрої в кімнаті
78.		Спокійно відноситися до труднощів
79.		Зберегти свою гідність або репутацію
80.		Врятувати когось від неприємностей
81.		Поспішати
82.		Намагатися йти до великих цілей
83.		Розголошувати таємницю
84.		Підставити когось або зрадити
85.		Позбавити когось слави або успіху
86.		Приховати або ігнорувати проблему
87.		Піти геть або зникнути
88.		Відкласти щось на потім
89.		Приймати з підозрою (не вірити чому-небудь повністю)
90.		Сміливо взяти ініціативу в свої руки
91.		Ризикнути або взяти на себе відповідальність
92.		Ризикувати без обдумування наслідків
93.		Дати свою думку або пораду

94.		Здатися або припинити спроби
95.		Підставити когось або зрадити
96.		Закрити очі на щось неправильне або незаконне
97.		Почати життя або поведінку з чистого аркуша
98.		Пробачати образи
99.		Змінити ролі (взяти верх або змінити хід подій на свою користь)
100.		Розуміти чужий досвід або почуття
101.		Поводитися обережно через нервову ситуацію